

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA AR SUDARYTOS PRIELAIDOS EFEKTYVIAI ORGANIZUOTI IKITEISMINIO TYRIMO PROCESĄ?

2012 m. gruodžio 20 d. Nr. VA-P-40-8-17
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant 2011-09-29 pavedimą Nr. P-40-8
Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:
Romualdas Čepaitis (grupės vadovas)
Živilė Blaževičienė
Almutė Juzėnienė
Simona Morkūnaitė

Auditas pradėtas 2011-09-29
Auditas baigtas 2012-12-20

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

SANTRAUKA

Nusikalstamų veikų žinybiniame registre kasmet užregistruojama apie 80 tūkst. nusikalstamų veikų. Jomis padaroma žala pavieniams asmenims ir visuomenei. Siekiant įvertinti, ar buvo įvykdyta nusikalstama veika, turi būti atliktas ikiteisminis tyrimas. Pagal registro duomenis, kasmet pradedama apie 98 tūkst. ikiteisminių tyrimų ir apie 70 proc. jų baigiama tirti einamaisiais metais.

Baudžiamojo proceso paskirtis – ginant žmogaus ir piliečio teises bei laisves, visuomenės ir valstybės interesus greitai, išsamiai atskleisti nusikalstamas veikas ir tinkamai pritaikyti įstatymą, kad nusikalstamą veiką padaręs asmuo būtų teisingai nubaustas ir niekas nekaltas nebūtų nuteistas¹.

Audito metu siekėme įvertinti, ar sudarytos prielaidos efektyviai organizuoti ikiteisminio tyrimo procesą, atsakydami į klausimus:

- ar imama pakankamų priemonių, kad būtų per trumpiausią laiką atlikti ikiteisminiai tyrimai ir atskleistos nusikalstamos veikos;
- ar žmogiškieji išteklių tinkami ir pakankami ikiteisminiam tyrimui atlikti;
- kaip vykdoma duomenų apie ikiteisminius tyrimus apskaita ir atsiskaitoma už ikiteisminių tyrimų rezultatus.

Auditą atlikome Lietuvos Respublikos generalinėje prokuratūroje ir Policijos departamente prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. Informaciją rinkome iš visų ikiteisminio tyrimo įstaigų. Atlikdami auditą nevertinome ikiteisminio tyrimo procesinių sprendimų teisėtumo ir pagrįstumo, nes pagal Prokuratūros įstatymą prokurorų proceso veiklą kontroliuoja aukštesnysis prokuroras ir teismas².

Nustatėme, kad nesudarytos pakankamos prielaidos efektyviai organizuoti ir atlikti ikiteisminį tyrimą. Įvertinę audito metu gautus įrodymus, pateikiame savo išvadas ir rekomendacijas.

Išvados

1. Prokuratūra, kaip institucija, organizuojanti ikiteisminį tyrimą ir jam vadovaujanti, nesiėmė pakankamų priemonių, kad per trumpiausią laiką būtų atlikti ikiteisminiai tyrimai ir atskleistos nusikalstamos veikos, nes:

1.1. nebuvo veiksmingai ir operatyviai sprendžiamos problemos, dėl kurių ilgėja ikiteisminių tyrimų trukmė (1.2 poskyris, 11-14 psl.);

¹ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas, 1 str. 1 d.

² Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 4 str. 2 d. (2011-06-30 įstatymo Nr. XI-1562 redakcija).

1.2. kasmet didėjo dėl baudžiamosios atsakomybės senaties nutrauktų ikiteisminių tyrimų skaičius (1.2 poskyris, 11-14 psl.);

1.3. neužtikrinta, kad būtų kaupiami ir apibendrinami visi duomenys, reikalingi tobulinant ikiteisminio tyrimo procesą (1.1 poskyris, 9-11 psl.).

2. Nesuformuoti tinkami žmogiškieji išteklių ikiteisminiam tyrimui atlikti, nes:

2.1. ikiteisminio tyrimo tyrėjų ir prokurorų poreikis nepagrįstas, ikiteisminio tyrimo įstaigose pareigybės steigiamos ir naikinamos, ne visada atsižvelgiant į nusikalstamumo rodiklius, turinčius įtakos tyrėjų darbo krūviui, todėl neužtikrinamas tolygus darbo krūvių paskirstymas (2.1 poskyris, 15-17 psl., 2.3 poskyris 19-20 psl.);

2.2. kasmet daugėja prokurorų ir ikiteisminio tyrimo tyrėjų laisvų pareigybų, o tai apsunkina ikiteisminio tyrimo organizavimą ir atlikimą (2.2 poskyris, 17-19 psl.);

2.3. daugiau kaip penktadalis tyrėjų 2011 m. neturėjo aukštojo teisinio išsilavinimo, nes toks reikalavimas tyrėjų pareigybei užimti teisės aktuose nenumatytas (2.4 poskyris, 20-22 psl.);

2.4. nepakankamai efektyviai organizuojamas ikiteisminio tyrimo tyrėjų kvalifikacijos tobulinimas, todėl neužtikrinamas vienodos ikiteisminio tyrimo atlikimo praktikos taikymas (2.4 poskyris, 22-24 psl.).

3. Ne visi prokuratūros ir ikiteisminio tyrimo įstaigų duomenys apie ikiteisminius tyrimus yra patikimi, nes ikiteisminių tyrimų apskaita vykdoma netinkamai (3.1 poskyris, 25-28 psl.).

4. Prokuratūros ir ikiteisminio tyrimo įstaigų veiklos ataskaitose pateikiami duomenys nėra pakankamai informatyvūs, kad būtų galima įvertinti, ar per kuo trumpiausią laiką atliekami ikiteisminiai tyrimai ir atskleidžiamos nusikalstamos veikos (3.2. poskyris, 28-29 psl.).

Rekomendacijos

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

1. Siekiant, kad būtų suformuoti tinkami žmogiškieji išteklių ikiteisminiam tyrimui atlikti, priimti sprendimus dėl:

1.1. reikalavimo turėti ne žemesnį kaip aukštąjį teisinį išsilavinimą ikiteisminio tyrimo įstaigų tyrėjų pareigybėms užimti nustatymo (2.3 išvada);

1.2. ikiteisminio tyrimo žmogiškųjų išteklių valdymo bendrųjų nuostatų, kurios užtikrintų nuoseklų, ilgalaikį ir kryptingą tyrėjų ir prokurorų poreikio planavimą, jų atranką, motyvaciją ir karjeros galimybes, patvirtinimo (2.2 išvada).

2. Siekiant, kad per kuo trumpiausią laiką būtų atliekami ikiteisminiai tyrimai ir atskleidžiamos nusikalstamos veikos, o už pasiektus rezultatus būtų atsiskaitoma informatyviai, užtikrinti, kad prokuratūra ir ikiteisminio tyrimo įstaigos strateginiuose veiklos planuose numatytų

tuos pačius ar panašius ikiteisminio tyrimo tikslus, uždavinius ir jų įgyvendinimo vertinimo kriterijus (3 ir 4 išvados).

Lietuvos Respublikos generaliniam prokurorui

Siekiant, kad būtų efektyviau organizuojamas ikiteisminio tyrimo procesas:

1. parengti prokurorų darbo krūvio skaičiavimo metodiką ir, ja vadovaujantis, nustatyti prokurorų poreikį pavestiems uždaviniams įgyvendinti (2.1 išvada);
2. numatyti priemones, kurios padėtų gerinti ikiteisminio tyrimo subjektų kvalifikacijos tobulinimo organizavimą taip, kad visi ikiteisminio tyrimo subjektai galėtų formuoti vienodą ikiteisminio tyrimo atlikimo praktiką (2.4. išvada);
3. patikslinti ikiteisminių tyrimų apskaitos tvarką taip, kad būtų užtikrintas ikiteisminių tyrimų apskaitos patikimumas ir būtų apskaitomi duomenys, leidžiantys įvertinti, kaip laikomasi Baudžiamojo proceso kodekse nustatytų ikiteisminio tyrimo terminų (1.3 ir 3 išvados);
4. numatyti priemones, kurios leistų sutrumpinti ikiteisminio tyrimo atlikimo trukmę (1.1 ir 1.2 išvados);
5. numatyti priemones, kurios didintų motyvaciją dirbti prokuroro darbą (2.2 išvada).

Lietuvos policijos generaliniam komisarui

1. Parengti tyrėjų darbo krūvio skaičiavimo metodiką ir, ja vadovaujantis, nustatyti tyrėjų poreikį pavestiems ikiteisminio tyrimo uždaviniams įgyvendinti (2.1 išvada);
2. Numatyti priemones, kurios mažintų nesukomplektuotų tyrėjų pareigybių skaičių ir personalo kaitą (2.2 išvada).
3. Siekiant, kad efektyviau būtų atliekamas ikiteisminis tyrimas, priimti sprendimus dėl:
  - 3.1. tolygaus tyrėjų darbo krūvių užtikrinimo (2.1 ir 2.2 išvados);
  - 3.2. tyrėjų kvalifikacijos kėlimo organizavimo gerinimo (2.4 išvada).
4. Patikslinti tyrėjų pareigybių aprašymus - nustatyti reikalavimą turėti aukštąjį teisinį išsilavinimą (2.3 išvada).

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko tarnybos pavedimu, Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra ir Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos pateikė rekomendacijų įgyvendinimo planą (žr. 6 priedą).